

**Міністерство освіти і науки України**  
**Державний торговельно-економічний університет**  
**Вінницький торговельно-економічний інституту**

Кафедра обліку та оподаткування

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

на тему:

Теоретичні основи і методичні аспекти внутрішнього контролю та фінансовий  
аналіз доходів від основної діяльності

(за матеріалами Приватного акціонерного товариства

«Сад України» с. Дмитрашківка, Піщанський район Вінницька область )

Здобувача вищої освіти  
II курсу, групи ФКА-21д(м),  
спеціальності 071 «Облік і  
оподаткування»  
освітньої програми  
«Фінансовий контроль та  
аудит»  
денної форми навчання

Дениса ГОГУ

Підпис

Науковий керівник  
канд. екон. наук, доцент

Тетяна КИТАЙЧУК

Підпис

Гарант освітньої програми  
д-р. екон. наук, професор

Ганна ДАЦЕНКО

Підпис

Вінниця 2023

## ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади організації внутрішнього контролю та фінансового аналізу доходів	6
1.1. Економічна сутність доходів від основної діяльності та проблеми їх аналізу та контролю	6
1.2. Характеристика виду діяльності та організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Сад України»	11
РОЗДІЛ 2. Організаційно-інформаційні основи аналізу та контролю доходів від основної діяльності	16
2.1. Оцінка інформаційного забезпечення та аналіз доходів від основної діяльності	16
2.2. Організація та планування внутрішнього контролю	32
РОЗДІЛ 3. Напрями удосконалення аналізу і контролю доходів від основної діяльності	38
3.1. Шляхи удосконалення методики аналізу та управління доходами	38
3.2. Удосконалення організації внутрішнього контролю доходів основного виду діяльності підприємства	41
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ	51

## ВСТУП

Дохід підприємства – це один з найважливіших критеріїв у його діяльності. Збільшення доходу для підприємства повинно бути пріоритетним завданням. Під час основної діяльності, спрямованої на зростання прибутковості, підприємству слід вжити всіх заходів для максимізації доходу. Важливо правильно аналізувати доходи підприємства, працювати над їх ефективністю та використовувати всі наявні можливості.

Для справедливого відображення всіх показників підприємства у фінансовій звітності, дуже важливо відображати дохід у правильній сумі за коректний звітний період

У сучасних умовах господарювання основною метою кожного підприємства є отримання стабільного прибутку, який виступає основним джерелом формування фінансових ресурсів та створення умов для безперервного процесу відтворення. Ця мета повинна досягатися при мінімальних витратах. Позитивний фінансовий результат діяльності сприяє зміцненню фінансової стійкості та інвестиційної привабливості підприємства, що поліпшує подальшу перспективу розвитку. Інформація про доходи від основної діяльності є ключовою, рівноцінною інформації про активи, зобов'язання та капітал підприємства для користувачів. Контроль основних доходів постійно розвивається в контексті України виходу на міжнародний ринок та розвитку ринкових відносин.

Питання обліку доходів від основної діяльності підприємства завжди були актуальними, і їм приділяється достатньо уваги як вітчизняними, так і зарубіжними вченими-науковцями та практиками. Ці питання залишаються предметом багатьох наукових досліджень з метою удосконалення обліку, аналізу та контролю в сучасних умовах господарювання. Свої праці присвятили дослідженню доходів багато вчених, зокрема О. Савченко, Л. Кінашук., П. Отенко, О. Гуменюк, П. Лещук, М. Котляр, С. Цін.

Метою кваліфікаційної роботи є удосконалення теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо аналізу і контролю доходів від основної діяльності ПрАТ «Сад України».

Для реалізації зазначеної мети нами сформульовано такі завдання:

- розглянути економічну сутність доходів від основної діяльності;
- провести організаційно-економічну характеристику підприємства та його облікову політику щодо доходів та результатів діяльності;
- оцінити інформаційне забезпечення та провести аналіз доходів від основної діяльності;
- дослідити організацію та планування внутрішнього контролю
- окреслити шляхи удосконалення методики аналізу та управління доходами;
- окреслити порядок контролю доходів від основної діяльності сільськогосподарських підприємств.

Об'єктом дослідження є методика аналізу і контролю доходів від основної діяльності сільськогосподарських підприємств.

Предметом дослідження є сукупність організаційних, методичних, технічних прийомів внутрішнього контролю та фінансовий аналіз доходів від основної діяльності ПрАТ «Сад України».

При виконанні кваліфікаційної роботи були використані методи бухгалтерського обліку, економічного аналізу, економічної статистики, економіко – математичні методи.

Інформаційною базою дослідження були законодавчі та нормативні акти, інструктивні матеріали, наукові праці за темою дослідження, спеціалізовані періодичні видання, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів за темою дослідження, показники фінансової звітності та аналітичного обліку підприємства.

За результатами дослідження було опубліковано дві статті:

1. Гогу Д. А. Проблематика внутрішнього контролю та фінансового аналізу в Україні. XI Всеукраїнська науково-практична *Інтернет-конференції «Облік,*

*контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю*», 23 берез. 2023 р. Вінниця: ВТЕІ ДТЕУ. Ч.ІІ. 2023. С. 424–430.

2. Гогу Д. А. Роль автоматизації внутрішнього обліку та контролю витрат у забезпеченні ефективного бізнесу. XII Всеукраїнська науково-практична конференція *«Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих»*. Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ, 2023. Вип.169 С.125–133.



## РОЗДІЛ 1

### ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТА ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ДОХОДІВ

1.1. Економічна сутність доходів від основної діяльності та проблеми їх аналізу та контролю

Сьогодні, спостерігаючи за розвитком української економіки, очевидно, що фінансова діяльність компаній не може бути ефективною без плану, який можна швидко та економічно реалізувати. Перш ніж визначити ефективну стратегію підвищення прибутковості компанії, необхідно оцінити, виміряти та проаналізувати досягнуті результати. Однією з основних складових стратегії фінансової політики компанії є політика, спрямована на максимізацію доходів. Поняття доходу є одним з найскладніших в економічній науці. Воно завжди було предметом глибоких дискусій серед представників багатьох економічних шкіл та економічних течій. Навіть сьогодні воно залишається одним з найбільш суперечливих понять і потребує подальших досліджень та уточнень. Категорія «дохід» широко використовується як у вітчизняній, так і зарубіжній економічній і нормативно-правовій літературі приклади в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Інтерпретація поняття доходу в сучасній літературі

Автор	Сутність поняття «дохід підприємства»
Отенко І. П. [36]	Дохід – складна і багатозначна економічна категорія, яка об'єднує цілу систему показників.
Сокольська Р. Б. [46]	Грошові надходження від реалізації продукції – це суцільний дохід від головної діяльності суб'єкта господарювання а також його вклад у валовий внутрішній продукт країни.
Рибакова Л. [41]	Доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, внаслідок чого збільшується власний капітал підприємства (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків засновників.
Іващенко Г. А. [37]	Дохід – це виторг який має суб'єкт господарювання від продажу своєї продукції за мінусом матеріальних витрат.

Аби краще мати уявлення, що таке «дохід» потрібно провести аналіз цього поняття. Аналіз висвітлить характерні риси «доходу».

Аналіз доходів є вельми складним елементом організації та розвитку виробничо-господарського механізму підприємств, що підпорядковуються системі бухгалтерського обліку. Процедури аналізу доходів та їх розподілу мають бути чітко й однозначно пояснені. Методологічні засади формування даних про доходи підприємства в бухгалтерському аналізі та їх відображення у фінансовій звітності викладено в НСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [30] та НСБО 15 «Доходи» [31].

Ефективне функціонування підприємств в умовах ринкової економіки базується на створенні сучасних систем інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансово-господарською діяльністю, які включають облік, аналіз та контроль фінансово-господарської діяльності, процесів та явищ. В умовах посилення міжнародної конкуренції, зростання загроз, економічних та політичних криз перед вітчизняними компаніями постає проблема отримання фінансових результатів своєї діяльності. На сучасному етапі розвитку фінансового аналізу як навчальної дисципліни існує низка думок провідних економістів, як вітчизняних, так і зарубіжних.

Таким чином, визначення фінансового аналізу, процесу вивчення фінансового стану підприємства та результатів його фінансової діяльності, а також різні погляди на конкретні інформаційні структури знаходяться у сфері дослідження методологічних прийомів. Це найпоширеніші напрямки, за якими визначається фінансовий аналіз у науковій та навчальній літературі.

Група науковців Отенко І. П., Азаренков Г. Ф., Іващенко Г. А. стверджують, що: «Фінансовий аналіз – це сукупність методичних прийомів дослідження фінансових відносин суб'єктів господарювання, обумовлених об'єктивними і суб'єктивними факторами, які знаходять відображення у фінансовому обліку і звітності» [36]. Натомість Сокольська Р. Б., дає таке визначення: «Фінансовий аналіз є процесом дослідження фінансового стану і результатів діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості та

забезпечення ефективного розвитку» [46]. Також зустрічаються такі погляди, як у Рибчак Д. М. : «фінансовий аналіз – це складова частина загального економічного аналізу діяльності підприємства, що реалізується через процес дослідження його фінансового стану та основних результатів фінансово-господарської діяльності на основі накопичення, трансформації та використання інформації фінансового характеру, із метою обґрунтування та ухвалення ефективних управлінських рішень щодо забезпечення сталого розвитку підприємства» [42].

Дискусія щодо вектору поглядів науковців на місце фінансового аналізу в системі управління підприємством. Одні вчені стверджують, що аналіз, особливо фінансовий, повинен бути однією з основних функцій управління підприємством. Інші вчені стверджують, що оцінка та аналіз повинні бути присутніми на кожному етапі управління і в кожній функції управління бізнесом.

Фінансовий аналіз слід виокремлювати як окрему галузь знань та окрему систему, оскільки його елементи присутні на кожному етапі стратегічного управління, починаючи з постановки стратегічних цілей і закінчуючи реалізацією стратегії та оцінкою її ефективності.

Фінансовий аналіз включає такі ключові напрямки:

- оцінка фінансових потреб компанії;
- розподіл грошових потоків відповідно до конкретних планів;
- визначення обсягу додаткового фінансування та каналів, через які воно буде надано (кредити, пошук нерозподіленого прибутку, випуск додаткових акцій або облігацій);
- забезпечення системи фінансової звітності, яка об'єктивно відображає процес і забезпечує контроль за фінансовим станом компанії.

Залежно від об'єкта дослідження розрізняють внутрішній та зовнішній фінансовий аналіз. Деякі науковці поділяють його на макроекономічний та мікроекономічний. Суб'єктами внутрішнього аналізу є керівники структурних підрозділів та центрів відповідальності компанії, бухгалтерські та фінансові служби, центри управління персоналом та інший персонал, до функціональних обов'язків якого входять адміністративні та аналітичні функції. Зовнішній



фінансовий аналіз здійснюється сторонніми аналітиками, аудиторами, експертами з оцінки, фінансовими установами, інвесторами, кредиторами, постачальниками, клієнтами, комерційними банками та консалтинговими компаніями [33].

Внутрішній фінансовий аналіз проводиться аналітиками, бухгалтерами та фінансистами компанії. Проведення фінансового аналізу є основою та передумовою прийняття управлінських рішень щодо формування, накопичення та використання фінансових ресурсів підприємства, удосконалення діяльності та планування поточних планів та перспективної діяльності підприємства.

Внутрішній фінансовий аналіз забезпечує:

- пошук резервів поліпшення фінансового стану підприємства; та поліпшення фінансових результатів діяльності підприємства;
- об'єктивно оцінити обґрунтованість використання фінансових ресурсів як основного виду всіх ресурсів підприємства;
- своєчасно здійснювати комплекс заходів щодо підвищення платоспроможності бізнесу;
- здійснення комплексу заходів щодо підвищення платоспроможності підприємства;
- резерви, виявлені в ході фінансового аналізу;
- забезпечити розробку плану фінансового оздоровлення підприємства;
- зовнішній фінансовий аналіз дозволяє підприємству;
- підвищити рівень інвестиційної привабливості;
- підвищити рівень кредитоспроможності;
- підвищити рівень ділової та ринкової активності;
- підвищити ділову репутацію в бізнес-середовищі;

Визначення поняття «внутрішній контроль» завжди було предметом інтересу у сфері управління та фінансів. Внутрішній контроль – це система заходів і процедур, що використовуються компанією для забезпечення ефективності та надійності своїх операцій. Наведена нижче схема відображає різні погляди на те, як слід визначати це поняття. Внутрішній контроль включає засоби контролю,

процедури та політику, спрямовані на уникнення фінансових ризиків, запобігання шахрайству та забезпечення дотримання стандартів і політик організації. Однак різні фахівці та організації можуть мати різні індивідуальні інтерпретації цього поняття. Інтерпретації різних поглядів наведені на рис. 1.1.

Погляди на визначення поняття «внутрішній контроль»		
↓	↓	↓
Функціональний	Системний	Процесний
↓	↓	↓
Це вважається однією з основних функцій менеджменту	Система, що складається з елементів, взаємодія яких забезпечує досягнення запланованих цілей на основі принципів внутрішнього контролю.	Це не одноразова акція, а серія постійних дій, спрямованих на досягнення визначеної стратегії компанії
↓	↓	↓
Вона дозволяє оцінити внутрішній контроль як функцію управління, а також забезпечує основу для визначення важливості внутрішнього контролю в діяльності компанії через функції, які він виконує.	Вона дозволяє оцінити внутрішній контроль як функцію управління, а також забезпечує основу для визначення важливості внутрішнього контролю в діяльності компанії через функції, які він виконує.	Поєднання функції та системи внутрішнього контролю дозволяє інтегрувати системний та функціональний підходи
Система поточної управлінської діяльності щодо функцій об'єкта управління, яка здійснюється керівництвом компанії або персоналом, уповноваженим керівництвом координувати їх, з метою створення безперервної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень або досягнення поставлених перед компанією цілей у найефективніший спосіб.		

Рисунок 1.1 – Визначення поняття внутрішній контроль

Користування вище переліченими методами контролю не можливе без первинної документації, саме в ній висвітлюється вся фінансова інформація, яка потрібна для коректного аналізу та контролю підприємством. Основними первинними документами якими оперується основна діяльність це:

- договори з контрагентами;
- акти виконаних робіт;
- рахунки-фактури;
- акти приймання-передачі товар;
- видаткові накладні.

На основі вище переліченого внутрішній контроль та фінансовий аналіз доходів від основної діяльності є ключовими складовими управління.

Внутрішній контроль допомагає виявити та усунути можливі ризики та неточності у фінансовій звітності. Для забезпечення достовірності фінансової інформації важливо систематично аналізувати витрати та прибутки.

Фінансовий аналіз доходів від основних видів діяльності дозволяє виявити ефективність управління ресурсами. Це включає в себе аналіз доходів, витрат і фінансових результатів. Використання аналітичних інструментів дозволяє приймати обґрунтовані рішення для підвищення прибутковості вашого бізнесу.

## 1.2. Характеристика виду діяльності та організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Сад України»

Приватне акціонерне товариство «Сад України» є правонаступником Сільськогосподарського відкритого акціонерного товариства «Сад України», створеного в процесі приватизації державної власності згідно з рішенням Регіонального відділення Фонду державного майна України по Вінницькій області від 27 березня 1996 року № 28.

Товариство керується в своїй діяльності Статутом, який зареєстровано 05.05.2011 року. Вищий орган управління - Загальні збори акціонерів, виконавчий орган – Генеральний директор, якого обирають Загальні збори акціонерів.

Основний КВЕД за якими здійснюється діяльність:

01.24 Вирощування зерняткових і кісточкових фруктів

Інші:

- 01.30 Відтворення рослин
- 01.50 Змішане сільське господарство
- 01.61 Допоміжна діяльність у рослинництві
- 46.31 Оптова торгівля фруктами й овочами
- 47.89 Роздрібна торгівля з лотків і на ринках іншими товарами

Організаційна структура ПрАТ «Сад України» складається з таких виробничих підрозділів:

- двох садових бригад;
- бджолої пасіки;
- машино - тракторного парку;
- будівельної апаратури промтехпереробки плодів та ягід;
- підрозділів соціальної сфери;
- цеху промтехпереробки.

Дочірніх підприємств, філій, представництв та інших відокремлених структурних підрозділів немає. ПрАТ «Сад України» входить до корпорації «Вінницясадвинпром» з моменту створення товариства. Товариство входить до корпорації на правах засновника. Місцезнаходження корпорації: м. Вінниця, вул. Келецька, 53.

Корпорація організовує і здійснює посадку молодих багаторічних насаджень у Вінницькій області та підприємствах, які входять до її складу, здійснює контроль за виконанням договорів поставок саджанців, засобів захисту рослин, надає практичну допомогу в діяльності підприємств, організовує науково-практичні семінари по садівництву. Товариство не проводить спільну діяльність з іншими

організаціями, підприємствами, установами. Пропозицій щодо реорганізації з боку третіх осіб протягом звітнього періоду не надходило.

Фінансові звіти ПрАТ складені на підставі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку України, які не протирічать чинним. На підприємстві ведеться журнально-ордерна система рахівництва відповідно до національних Положень бухгалтерського обліку, затверджених Міністерством фінансів України та вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. та інших нормативних документів з питань організації бухгалтерського обліку.

Особливістю галузі сільськогосподарського виробництва є його сезонний характер: обрізка дерев - лютий, березень; посів зернових культур - березень, квітень, травень; збір урожаю зернових - липень, серпень; збір урожаю фруктів - липень-листопад. Основними ринками збуту виробленої продукції являються переробні підприємства України. Сортові плоди закупають в господарстві підприємці і реалізують на ринках Вінниччини. Свою продукцію товариство реалізує оптом юридичним і фізичним особам та в роздріб своїм працівникам.

Основними покупцями є: ТОВ «Агрокомплекс «Зелена долина», ПАТ «Мог-Подільський консервний завод», ТОВ «Рахни-Лісові консервний завод», ТОВ «Сандора», також населення району та області.

Дебіторська заборгованість відображається в Балансі за її номінальною вартістю за вирахуванням відповідної суми резерву сумнівних боргів. Резерв сумнівних боргів формується на підставі аналізу періодизації дебіторської заборгованості, відображеної в балансі. Поточна кредиторська заборгованість обліковується та відображається в балансі за номінальною вартістю. Дохід відображається в бухгалтерському обліку в сумі справедливої вартості активів, що отримані або підлягають отриманню.

Витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зменшенням або збільшенням зобов'язань. Доходи і витрати, які відповідають критеріям визнання, наводяться у Звіті про фінансові результати з метою визначення чистого прибутку або збитку звітнього періоду. Товариство не експортує свою продукцію, а

реалізує її на внутрішньому ринку. Перспективність виробництва продукції, яку виробляє господарство, висока, адже вона необхідна круглий рік, споживання не залежить від фінансових та економічних криз в державі. (Додаток Б).

Нами досліджувалась рентабельність ПрАТ «Сад України» на рис. 1.2.

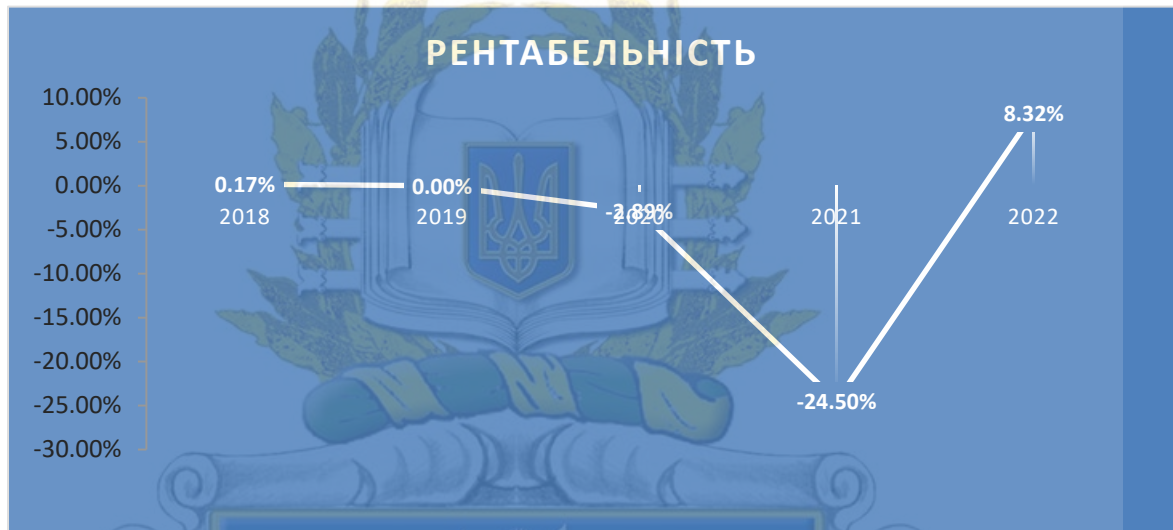


Рисунок 1.2 – Рентабельність за 2018-2022 р.р. у %

Рентабельність підприємства вказує на його здатність генерувати прибуток від основної діяльності відносно витрат. У даному випадку у 2018 році (0,17%) ПрАТ «Сад України» мало рентабельність 0,17% 2019 рік (0,00%) . Рентабельність призупинилася, що може вказувати на те, що прибуток не покривав витрати. 2020 рік (-2,89%) . Від'ємна рентабельність свідчить про те, що витрати перевищили прибуток, що може бути ознакою фінансових труднощів. 2021 рік (-24,50%), велика втрата, що вказує на серйозні проблеми у фінансовій діяльності підприємства. 2022 рік (8,32%). Позитивна рентабельність, що може свідчити про покращення фінансового стану підприємства та його здатність генерувати прибуток. Узагальнено, важливо провести детальний фінансовий аналіз, враховуючи можливі фактори, що впливають на такі кардинальні зміни у рентабельності.

Маючи дані про динаміку основних показників за 2018-2022 роки ПрАТ «Сад України» представлену в (Додатку А). Зокрема, спостерігається загальна позитивна тенденція зростання обсягів реалізації - чистий дохід ПрАТ збільшився з 14,3 млн грн у 2018 році до майже 18 млн грн у 2022. Проте це зростання відбувалося на

фоні значних коливань прибутковості бізнесу. Якщо у 2018 та особливо в успішному 2019 році компанія працювала беззбитково, то з 2020 року спостерігаються проблеми з рентабельністю. Зокрема збитки 2020-2021 років склали в сумі понад 3,5 млн грн. Це свідчить про диспропорції у фінансовій діяльності та певні складнощі, що почалися ще до пандемії COVID-19, а згодом призвели до глибокої збитковості навіть на фоні відносно стабільного попиту на сільгосппродукцію.

Можна припустити, що на рентабельність аграрного виробництва вплинули як зовнішні кризові чинники (погодні умови, наслідки пандемії, логістичні проблеми), так і внутрішні проблеми підприємства – зростання собівартості, застарілі технології, недоліки в управлінні витратами. Діяльність ПрАТ «Сад України» у 2022 році відбувалася в умовах війни, розв'язаної Росією проти України. Безперечно, воєнні дії стали потужним дестабілізуючим фактором для аграрного сектору економіки. Зрештою у 2022 році компанії вдалося частково стабілізувати ситуацію і отримати 1,49 млн грн прибутку, проте цього все ще недостатньо для покриття попередніх збитків.

На тлі цих викликів позитивним моментом виглядає те, що підприємство вдалося швидко мобілізуватися та адаптуватися до нових умов. Зокрема, було налагоджено альтернативні логістичні шляхи, канали збуту продукції. Завдяки гнучкому управлінню ПрАТ «Сад України» забезпечило зростання чистого доходу навіть в умовах бойових дій та нестабільності. Проте війна безумовно підвищила і без того високі ризики в аграрному бізнесі.

## РОЗДІЛ 2

### ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ ВІД ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Оцінка інформаційного забезпечення та аналіз доходів від основної діяльності

Система бухгалтерського обліку є важливим інструментом для забезпечення фінансової інформації в організації. Вона дозволяє вести облік фінансових операцій, формувати звіти та аналізувати фінансову діяльність підприємства. Одним з ключових аспектів фінансового аналізу є оцінка доходів від основної діяльності, яка відображає ефективність фірми у генерації прибутку від своєї основної діяльності.

Оцінка системи бухгалтерського обліку як інформаційного забезпечення фінансового аналізу доходів від основної діяльності є важливим завданням для керівництва підприємства та фінансових аналітиків. Вона дозволяє виявити потенційні проблеми та недоліки в системі обліку, а також забезпечує достовірну та об'єктивну інформацію для прийняття рішень.

Оцінка системи бухгалтерського обліку включає декілька аспектів. Перш за все, необхідно перевірити, чи відповідає система обліку вимогам законодавства та стандартам бухгалтерського обліку. Далі, слід оцінити, наскільки точно та повно відображаються фінансові операції в облікових записах. Також важливо перевірити, чи використовуються відповідні методи оцінки активів та пасивів, а також чи забезпечується правильне розподілення доходів та витрат [50].

Сьогодні державне регулювання системи бухгалтерського обліку відіграє вирішальну роль у формуванні сучасної правової держави. Національна облікова політика в Україні стала важливою складовою вітчизняної економіко-правової стратегії. Розуміння облікової політики як засобу державного регулювання, що спирається на концепцію законодавства та органів виконавчої влади, передбачає,



що суб'єктом є держава в цілому, а об'єктом – національна система бухгалтерського обліку, яка створюється цими органами. Крім того, політика щодо розвитку національної системи бухгалтерського обліку та визначення складових власної облікової політики. Існує дві окремі політики щодо розвитку бухгалтерського обліку: перша – це політика державних установ щодо розвитку національної системи бухгалтерського обліку, друга – це політика окремого суб'єкта господарювання щодо правдивості фінансової звітності.

Для цілей господарсько-правового регулювання організація бухгалтерського обліку підприємства можна розглядати, як систему правил, які впливають з господарського законодавства (включаючи місцеві закони), ці правила забезпечують збір, обробку, використання, аналіз та зберігання фінансова інформація з метою внутрішнього нагляду за майном підприємства, надання точної та фактичної фінансової інформації зовнішнім сторонам.

Водночас ефективне та раціональне ведення бухгалтерського обліку діяльності суб'єкта господарювання починається з розробки попередньої політики щодо бухгалтерського обліку, яка передбачає вибір комплексу методичних прийомів, способів і процедур організації та ведення бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання з числа які є загальноприйнятими в державі. Тобто облікова політика конкретної господарської організації залежить від загальної економічної політики держави щодо бухгалтерського обліку. Підприємство може самостійно обирати принципи, методи та прийоми бухгалтерського обліку, але вони не повинні відхилятися від вимог національної облікової політики. З метою ведення поточного обліку та подання фінансової звітності відповідно до чинного законодавства облікова політика суб'єкта господарювання формується та оформлюється на локальному правовому рівні.

Правильний вибір облікової політики може створити надійну систему бухгалтерського обліку, що призведе до відображення всієї господарської діяльності та облікових даних у звітності. Це вигідно. Політика підзвітності має бути спрямована на те, щоб користувачі, як внутрішні, так і зовнішні, отримували повну розкрити інформацію щодо майнового стану суб'єкта господарювання, а

також його фінансових результатів і руху грошових коштів. Чітка облікова політика повинна ґрунтуватися на фундаментальних принципах бухгалтерського обліку та загальних організаційно-управлінських принципах [5].

Фінансовий облік надає дані, які можуть бути використані для аналізу структури доходів від різних видів діяльності, особливо основних, виявлення факторів, що впливають на їх розвиток, аналізу прибутковості та факторів, що на неї впливають, а також аналізу рентабельності з метою пошуку резервів збільшення прибутку.

Підприємства отримують різні види доходів від здійснюваної ними діяльності. Здійснюючи свою основну діяльність, підприємство отримує доходи від реалізації продукції та надання певних послуг, які визнаються за певних умов наведені в рис. 2.1.

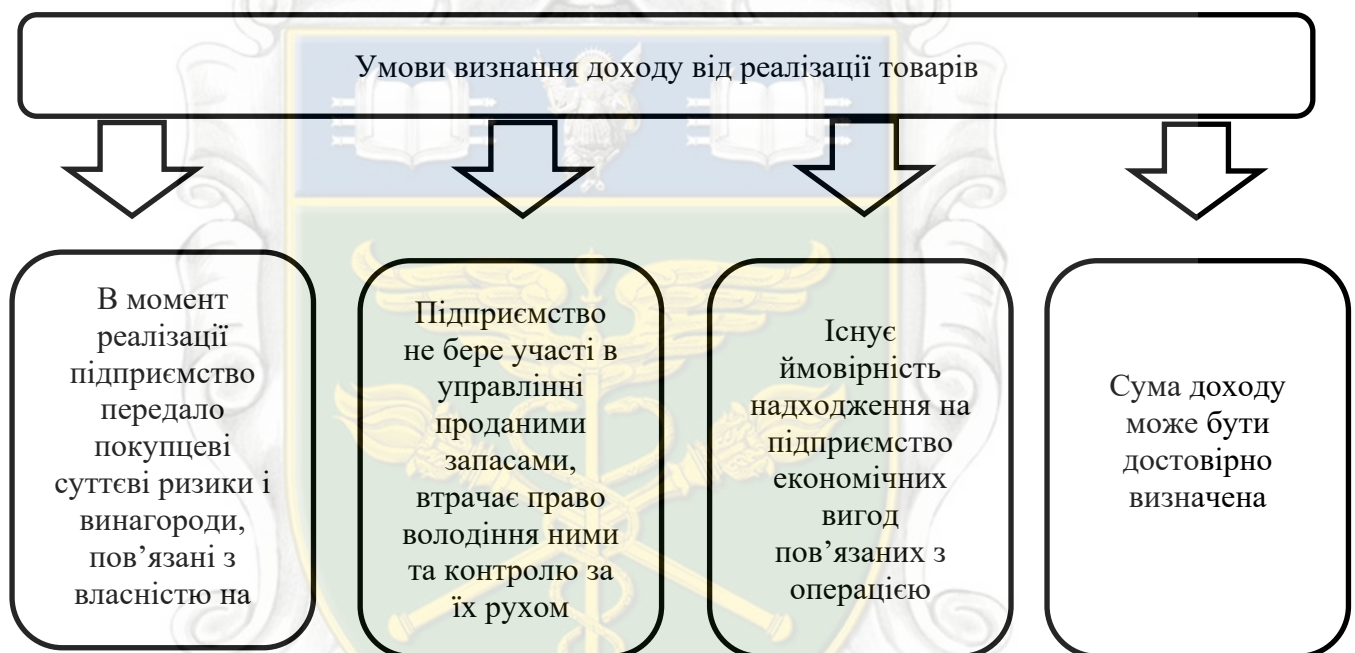


Рисунок 2.1 – Умови визнання доходу

Дохід визнається за справедливою вартістю активів, які отримані або будуть отримані. Розмір доходу від цих операцій визначається угодою між покупцем і організацією. Дохід оцінюється за справедливою вартістю отриманої суми або суми, що підлягає отриманню, з урахуванням будь-яких резервів, які може зробити суб'єкт господарювання [27]. За для відслідковування операцій, з яких формується

дохід перевіряють наявність джерел інформації, що являються первинною документацією яка наведена в табл. 2.1

Таблиця 2.1 – Первинна документація та її призначення

Первинний документ	Призначення
Прибутковий касовий ордер	застосовується для оформлення надходжень готівки до каси підприємств
Виписка банку	це копія записів на розрахунковому рахунку в банку, яка одночасно служить також підставою для бухгалтерських записів в обліковій системі. За допомогою банківської виписки можна контролювати стан розрахункового рахунку компанії і бачити рух коштів на певну дату
Рахунок фактура	має функцію довідки, що додається у фінансовому розділі. Таким чином, продавець може ефективно коригувати кількість грошових доходів або витрат.
Товарно-транспортна накладна	обов'язковий для всіх учасників транспортного процесу документ, який підтверджує факт перевезення та доставки товарів, розрахунків за перевезення вантажу та обліку виконаної роботи.
Накладна вимога на відпуск матеріалів	використовується для обліку руху матеріальних цінностей всередині підприємства та їх відпуску господарствам свого підприємства
Накладна	документ, що надається продавцем покупцеві та містить перелік товарів і послуг, їхню кількість та суму коштів, яку покупець має за них сплатити
Акт приймання виконаних підрядних робіт	документ, який фіксує фактичне виконання будівельно-монтажних робіт на об'єкті будівництва та ремонтних робіт. Складається й підписується представниками сторін підрядного договору (замовника й підрядника) або приймальною комісією

Аналіз доходів підприємства відіграє вирішальну роль у загальній оцінці діяльності, оскільки має безпосередній вплив на фінансовий результат підприємства, який може бути як позитивним, так і негативним. Метою аналізу фінансової звітності є визначення повноти і якості отримання, оцінка динаміки абсолютних і відносних показників, вивчення спрямованості, рівня впливу окремих факторів на формування прибутку, а також виявлення та оцінка можливих резервів їх зростання.

Основні цілі доходів:

- проаналізувати розподіл і використання прибутку;
- аналіз та оцінювання показників доходу та рентабельності;
- визначити та виміряти вплив факторів на відхилення прибутку та рентабельності;

- виявлення резервів покращення фінансових результатів; та обґрунтування заходів щодо їх мобілізації;
- проаналізувати виконання планових завдань по прибутку і рентабельності.

У процесі аналізу доходів дослідження проводять у двох аспектах. У першому аспекті фінансові результати оцінюються як ступінь досягнення кінцевої мети, що визначає ефективність виробничо-фінансової діяльності. Пріоритетним тут є оцінка ступеня використання сприятливих можливостей та упущеної вигоди. Другий аспект полягає у визначенні пріоритетності інвестицій за видами та масштабами діяльності зі стратегічної та тактичної точки зору з метою максимізації фінансових результатів [14].

Аналіз доходів і прибутковості підприємства здійснюється за такими основними напрямками:

- аналіз та оцінка впливу інфляції на продуктивність;
- аналіз показників рентабельності;
- факторний аналіз показників рентабельності;
- оцінка використання прибутку.

Аналіз фінансового стану підприємства проводиться по наступним показникам:

- аналіз фінансової стійкості підприємства;
- аналіз ліквідності балансу;
- аналіз стабільності фінансів;
- аналіз ліквідності.
- аналіз заборгованості

Аналіз операційної діяльності посідає важливе місце в системах управлінського аналізу. Це пов'язано з тим, що результати цього аналізу визначають інформаційно-аналітичну базу для ухвалення зважених стратегічних управлінських рішень, спрямованих на виявлення резервів підвищення конкурентоспроможності підприємства та ефективності його діяльності.

Таким чином, аналіз доходів від діяльності сільськогосподарських підприємств є необхідною умовою ефективного управління доходами та витратами з метою вдосконалення стратегічного та оперативного менеджменту. Від рівня аналізу фінансових результатів та виявлення основних факторів, що їх забезпечують, залежить подальша ефективність діяльності підприємства [50].

Основною метою аналізу доходів підприємства є перевірка достовірності даних бухгалтерського обліку та звітності про доходи підприємства та визначення факторів, що впливають на їх формування. За результатами загального аналізу можна оцінити динаміку та структуру доходів (Додаток А).

На рівень прибутку від продажів впливають зміни виробничих витрат. Якщо собівартість реалізованих послуг знижується більше, ніж заплановано, отримується додатковий прибуток, що дорівнює зниженню собівартості. Собівартість реалізованої продукції. Витрати на одну гривню реалізованої продукції та витрати на одну гривню чистого прибутку є основними показниками, що характеризують їх рівень і динаміку, а також свідчать про ефективність використання трудових, матеріальних і грошових ресурсів на аналізованому підприємстві. Зменшення виробничих витрат на гривню продукції свідчить про успіхи компанії у впровадженні нового обладнання, збільшенні продуктивності праці, підвищенні кваліфікаційного рівня працівників та раціоналізації використання ресурсів [29].

Собівартість однієї гривні реалізованої продукції розраховується як відношення собівартості реалізованої послуги до доходу (виручки), отриманого від реалізації послуги без ПДВ.

Провівши аналіз звітності підприємства помітна позитивна тенденція при зменшенні витрат на збут, збільшується частка чистого доходу.

Основною метою аналізу доходів підприємства є оцінка кінцевого результату його діяльності, виявлення основних причин змін та порівняння цих показників з показниками конкурентів. Визначення резервів підвищення прибутковості підприємства (компенсації збитків) є основним завданням аналізу. Основним завданням аналізу є визначення прибутковості та виявити перспективні напрями діяльності. Основними джерелами інформації для аналізу прибутку є форма № 2

«Звіт про фінансові результати», узагальнені та проаналізовані дані бухгалтерського обліку ПрАТ «Сад України».

Основними джерелами доходу від підприємницької діяльності ПрАТ «Сад України» є реалізація готової продукції, це основне джерело доходу для підприємства. Сума доходу залежить від обсягів реалізації і цін на товари/послуги для відображення доходу використовується субрахунок 701 «Дохід від реалізації готової продукції» господарські операції з обліку наведені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Відображення доходу від реалізації на умовах повної передплати

№	Зміст операції	Дт	Кт	Сума, грн
1	Отримано аванс від покупця за продукцію	31	371	22450
2	Відображено ПДВ	643	641	3741.67
3	Відвантажено продукцію покупцеві	36	701	22450
4	Відображено ПДВ	701	64	3741.67
5	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації	701	79	18708.33
6	Взаємозалік заборгованості	371	36	22450

Дані про доходи компанії від реалізації готової продукції узагальнюються в журналі 6 «Облік доходів і результатів діяльності». Вся інформація з цього журналу в кінці місяця переноситься до Головної книги, після чого підраховуються дебетові та кредитові обороти за кожним рахунком.

Головна книга використовується для узагальнення даних журналів, узгодження записів на окремих рахунках і підготовки звітів. Ця книга містить початкове сальдо, поточні обороти та кінцеве сальдо для кожного субрахунку. Відповідно до методу подвійного запису, дебетові та кредитові обороти, а також дебетові та кредитові залишки повинні бути рівними.

Крім того, для збору та систематизації даних з первинних джерел для синтетичного та аналітичного обліку ПрАТ «Сад України» використовує комп'ютерну техніку з використанням програмного забезпечення 1С:Підприємство, але у зв'язку із заборонами та обмеженнями, підприємство знаходиться в пошуках альтернативних програмних рішень, які не обмежені чинним законодавством та можуть більше відповідати їхнім потребам.

Тому організаційний стан обліку доходів від основної діяльності підприємства залежить не тільки від точного і повного документування, а й від своєчасного одержання найбільш достовірної інформації про дохід та його своєчасного відображення на рахунках обліку доходу та результатів діяльності. Процес документування є однією з найскладніших і найважливіших ділянок обліку доходу у ПрАТ «Сад України» використовуються автоматизовані формати обліку, поєднані з журналами-ордерною. Такі автоматизовані формати обліку не тільки прискорюють опрацювання облікової інформації, а й забезпечують точне і достовірне відображення доходу від основної діяльності та відображення фінансових результатів діяльності компанії.

Далі буде розглянута фінансова оцінка підприємства ПрАТ «Сад України». За комплексною оцінкою, що застосовується аудиторсько-консалтинговою фірмою «Бейкер Тіллі Україна», базується на всебічному аналізі трьох ключових аспектів діяльності компанії. Комплексний підхід, що застосовується у методиці «Бейкер Тіллі Україна», дозволяє оцінити реальний потенціал, ефективність та надійність підприємства з різних сторін, сформувавши таким чином об'єктивне уявлення про його поточний стан і перспективи подальшого розвитку. Оцінка буде проведена на основі (Ф1 – Баланс, Ф2 - Звіт про фінансові результати, Ф3 - Звіт про рух грошових коштів) (Додаток В) (Додаток Д) (Додаток Г) (Додаток Ж) . Загальна оцінка компанії буде складатись з 3 показників.

Перший показник ділова активність – це сукупність фінансових показників, що характеризують параметри, які відображають зміни в оборотах компанії. Збалансована позитивна зміна виручки, валюти балансу і оборотного капіталу свідчать про можливість стійкого зростання бізнесу в цілому і його частки на ринку відповідно. Джерела інформації приведено в табл. 2.3.

Для кожного отриманого значення показника присвоюється оцінка 0,5 або 10. 10 - якщо позитивна динаміка або вище нормативу, 5 - якщо на середньому рівні або спостерігається волатильність, 0 - якщо негативна динаміка або нижче нормативу. Залежно від ступеня значимості кожного компонента, розраховується загальна оцінка по блоку показників.

Таблиця 2.3 – Джерела інформації для аналізу ділових активів

Показник	Формула розрахунку
Виручка	Ф2 р. 2000
Валюта балансу	Ф1 р. 1300
Оборотний капітал, тис. грн	Ф1 р. 1195 - Ф1 р. 1695
Частка оборотного капіталу від виручки, %	$(\text{Ф1 р. 1195} - \text{Ф1 р. 1695}) / \text{Ф2 р. 2000}$

У разі якщо отриманий результат становить менше 4 - негативна оцінка; при значенні від 4 до 6 - прийнятна оцінка; при значенні понад 6 - позитивна оцінка.

Оцінка виручки на основі (2018-2022 років) представлена на рис. 2.2.



Рисунок 2.2 – Виручка за 2018-2022 р.р. в тис. грн

Зміна суми виручки нестійка, що свідчить про проблеми бізнесу, які потребують поглибленого дослідження (Значимість: 0.35, Оцінка: 5, Значення: 1.75.) оцінка прийнятна. Оцінка валюти балансу на основі (2018-2022 років) представлена на рис. 2.3.



Рисунок 2.3 – Валюта балансу за 2018-2022 р.р. в тис. грн



Спостерігається стабільний приріст суми активів, що свідчить про зростання бізнесу(Значимість:0.25, Оцінка:10, Значення:2.5) оцінка позитивна. Оцінка оборотних капіталів на основі (2018-2022 років) представлена на рис. 2.4.



Рисунок 2.4 – Оборотний капітал за 2018-2022 р.р. в тис. грн

Зміна оборотного капіталу нестійка (Значимість:0.25, Оцінка:5, Значення:1.25) оцінка прийнятна.

Оцінка частки оборотного капіталу від виручки, на основі (2018-2022 років) представлена на рис. 2.5.

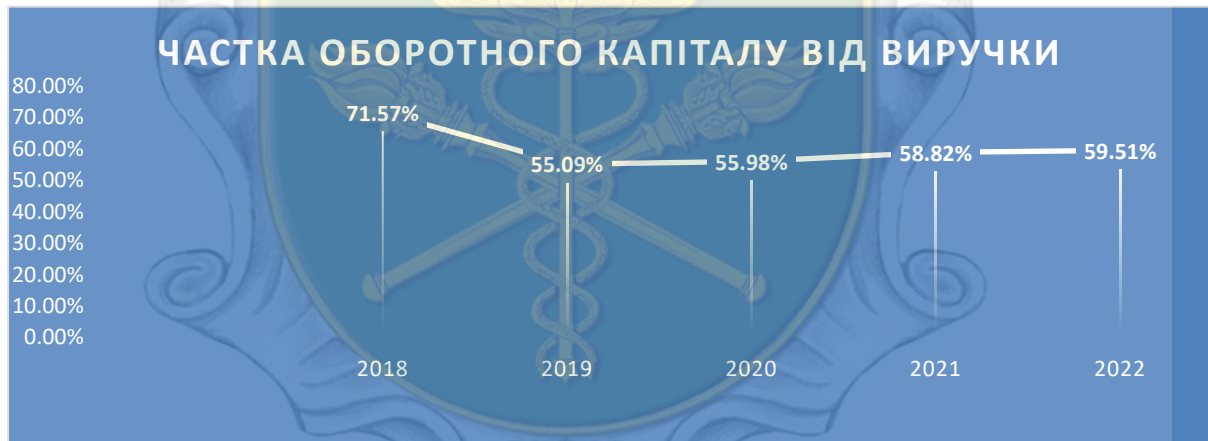


Рисунок 2.5 – Частка оборотного капіталу від виручки, за 2018-2022 р.р. в %

Частка оборотного капіталу до виручки нестабільна, що може свідчити про зміну бізнес-моделі або про проблеми в компанії і вимагає поглибленого дослідження(Значимість:0.15, Оцінка:5, Значення:0.75) оцінка прийнятна.

Загальна оцінка ділової активності підприємства позитивна узагальнені дані представлені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Загальна оцінка ділової активності

Показник	Значимість	Оцінка	Підсумкове значення
Виручка	0.35	5	1.75
Валюта балансу	0.25	10	2.50
Оборотний капітал, тис. грн	0.25	5	1.25
Частка оборотного капіталу від виручки, %	0.15	5	0.75
Сума по блокам показників			6.25

Друга критерія за якою буде оцінюватись підприємство рентабельність - показники прибутковості компанії, які при позитивному значенні свідчать про можливість компанії генерувати прибуток і втрати на кожному етапі формування, які можна мінімізувати.

Таблиця 2.5 – Розрахунку рентабельності

Показник	Формула розрахунку
Рентабельність ВП, %	$\Phi 2 \text{ р. } 2090 / \Phi 2 \text{ р. } 2000 \text{ чи } \Phi 2 \text{ р. } 2095 / \Phi 2 \text{ р. } 2000$
Рентабельність ЧП, %	$\Phi 2 \text{ р. } 2350 / \Phi 2 \text{ р. } 2000 \text{ чи } \Phi 2 \text{ р. } 2355 / \Phi 2 \text{ р. } 2000$
Рентабельність активів, %	$\Phi 2 \text{ р. } 2350 / \text{ср.зн. } (\Phi 1 \text{ р. } 1300) \text{ чи } \Phi 2 \text{ р. } 2355 / \text{ср.зн. } (\Phi 1 \text{ р. } 1300)$
Рентабельність власного капіталу, %	$\Phi 2 \text{ р. } 2350 / \text{ср.зн. } (\Phi 1 \text{ р. } 1495) \text{ чи } \Phi 2 \text{ р. } 2355 / \text{ср.зн. } (\Phi 1 \text{ р. } 1495)$

Оцінка рентабельність валового прибутку, на основі (2018-2022 років) представлена на рис. 2.6.

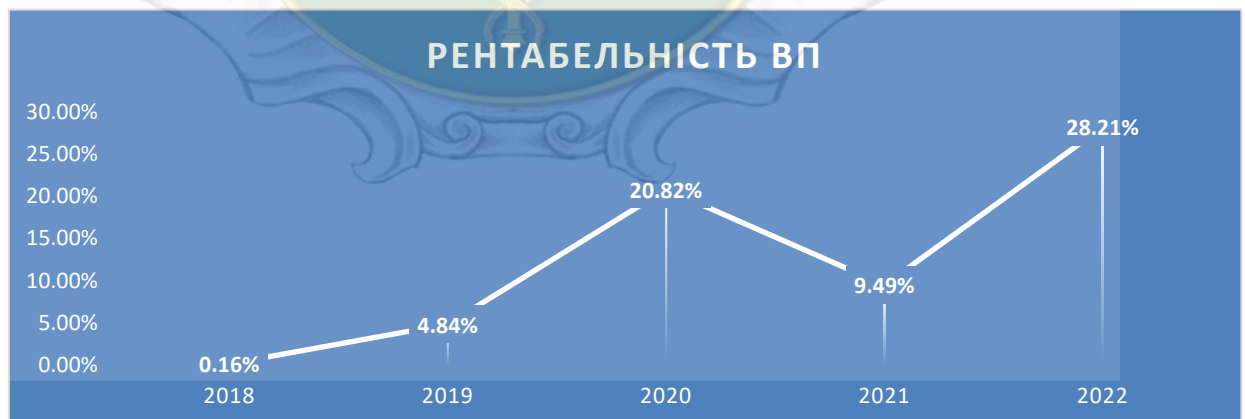


Рисунок 2.6 – Рентабельність валового прибутку, за 2018-2022 р.р в %

Рентабельність валового прибутку нестабільна, що може бути сигналом про проблеми в компанії або на ринку і вимагає поглибленого дослідження (Значимість: 0.25, Оцінка:5, Значення:1.25) оцінка прийнятна. Оцінка рентабельність ЧП, на основі (2018-2022 років) представлена на рис. 2.7.

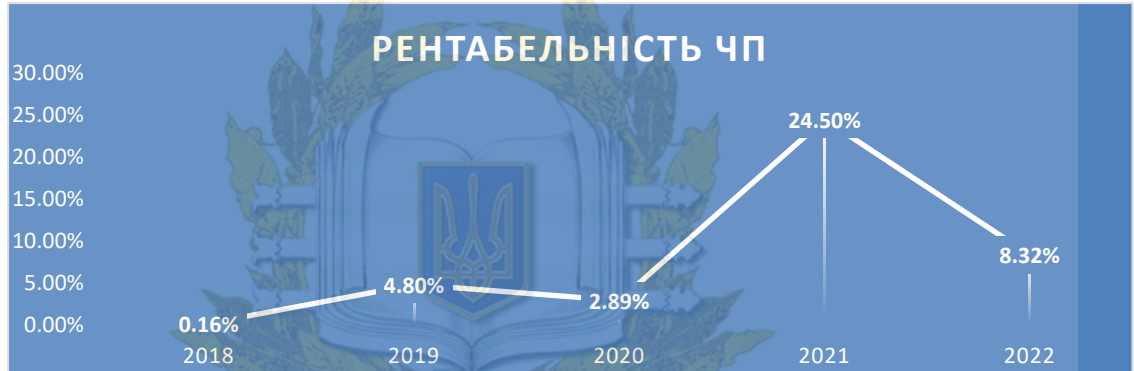


Рисунок 2.7 – Рентабельність чистого прибутку, за 2018-2022 роки в %

Рентабельність чистого прибутку нестабільна, що може свідчити про проблеми в компанії або на ринку і вимагає поглибленого дослідження (Значимість: 0.25, Оцінка:0, Значення:0) оцінка прийнятна. Оцінка рентабельності активів, на основі (2018-2022 років) представлена на рис. 2.8.

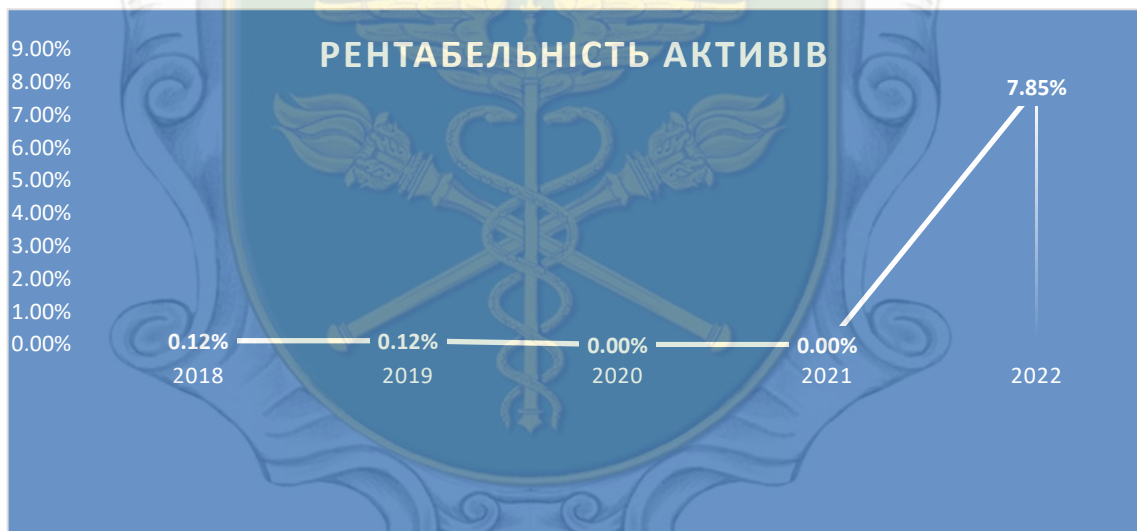


Рисунок 2.9 – Рентабельність активів, за 2018-2022 роки в %

Рентабельність активів нестабільна, що може бути свідченням проблем в компанії або на ринку і вимагає додаткового дослідження (Значимість: 0.25,

Оцінка:0, Значення:0) оцінка прийнятна. Оцінка рентабельність власного капіталу, на основі (2018-2022 років) представлена на рис. 2.10.



Рисунок 2.10 – Рентабельність власного капіталу, за 2018-2022 роки в %

Рентабельність власного капіталу нестабільна, що може свідчити про проблеми в компанії або на ринку і вимагає поглибленого дослідження (Значимість: 0.25 ,Оцінка:0, Значення:0). Загальна оцінка рентабельності підприємства прийнятна узагальнені дані представлені в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Загальна оцінка рентабельності підприємства

Показник	Значимість	Оцінка	Підсумкове значення
Рентабельність ВП, %	0.25	5	1.25
Рентабельність ЧП, %	0.25	0	0
Рентабельність активів, %	0.25	0	0
Рентабельність власного капіталу, %	0.25	0	0
Сума по блокам показників			1.25

Та третя критерія фінансове здоров'я – це ключові характеристики фінансового стану, які характеризують здатність компанії розрахуватися за своїми поточними боргами в короткостроковій перспективі і життєздатність бізнесу в майбутньому. Також показники забезпеченості власними коштами і співвідношення борг / капітал відображають співвідношення власних і позикових

коштів, вкладених в бізнес. Висока частка власних коштів в структурі капіталу та співвідношення боргу до капіталу нижче 1 свідчать про можливість компанії залучати додатковий капітал для фінансування сталого зростання бізнесу методологія розрахунку представлена в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Методологія розрахунку рентабельності

Показник	Формула розрахунку
Поточна ліквідність	$\Phi 1 \text{ p. } 1195 / \Phi 1 \text{ p. } 1695$
Швидка ліквідність	$(\Phi 1 \text{ p. } 1195 - \Phi 1 \text{ p. } 1100) / \Phi 1 \text{ p. } 1695$
Забезпеченість власними коштами	$(\Phi 1 \text{ p. } 1495 - \Phi 1 \text{ p. } 1095) / \Phi 1 \text{ p. } 1195$
Співвідношення боргу до капіталу	$(\Phi 1 \text{ p. } 1595 + \Phi 1 \text{ p. } 1695) / \Phi 1 \text{ p. } 1495$

Оцінка поточної ліквідності, на основі (2018-2022 років) представлена на рис.

2.11.

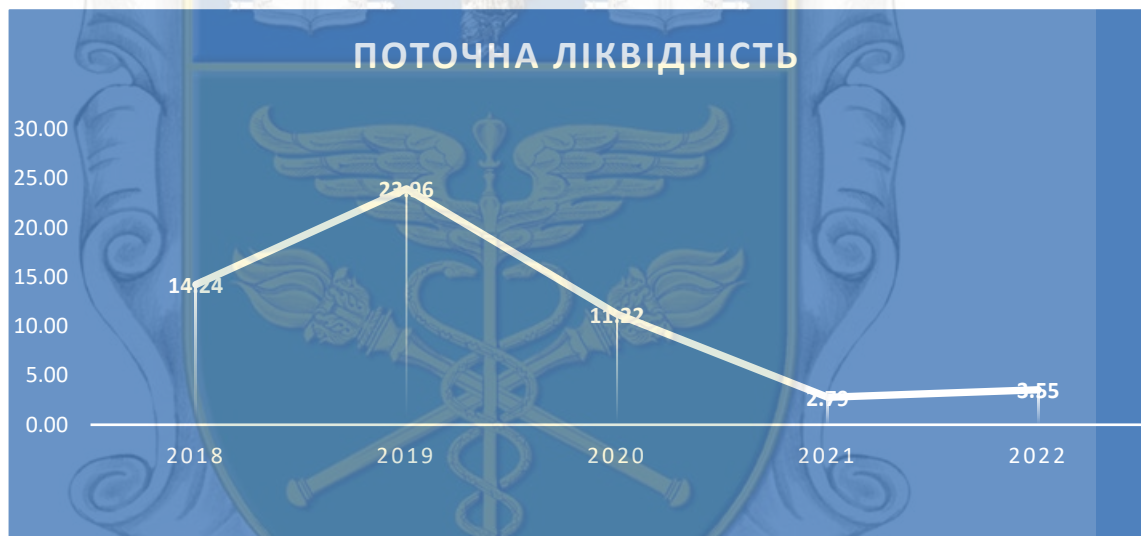


Рисунок 2.11 – Поточна ліквідність, за 2018-2022 р.р.

Поточна ліквідність знаходиться за межами нормативного значення, що свідчить про нездатність компанії розрахуватися за поточними боргами (Значимість:0.4, Оцінка:0 Значення: 0) оцінка негативна. Оцінка поточної ліквідності, на основі (2018-2022 років) представлена на рис. 2.12.



Рисунок 2.12 – Швидка ліквідність, за 2018-2022 р.р.

Показник швидкої ліквідності нестабільний, що може бути свідченням проблем в компанії або на ринку і вимагає додаткового дослідження (Значимість:0.1, Оцінка: 5, Значення: 0.5) оцінка прийнятна. Оцінка поточної ліквідності, на основі (2018-2022 років) представлена на рис. 2.13.



Рисунок 2.13 – Забезпеченість власними коштами, за 2018-2022 р.р.

Показник забезпеченості власними коштами вище 0,1, що свідчить про достатній рівень фінансової стійкості компанії(Значимість:0.25, Оцінка:10, Значення:2.5) оцінка позитивна. Оцінка поточної ліквідності, на основі (2018-2022 років) представлена на рис. 2.14.



Рисунок 2.14 – Співвідношення боргу до капіталу, за 2018-2022 р.р.

Співвідношення боргу до капіталу менше 1, що свідчить про можливість компанії залучати додатковий капітал для забезпечення зростання бізнесу (Значимість:0.25, Оцінка:10, Значення:2.5) оцінка позитивна. Загальна оцінка фінансового здоров'я підприємства прийнятна узагальнені дані представлені в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Загальна оцінка фінансового здоров'я підприємства

Показник	Значимість	Оцінка	Підсумкове значення
Поточна ліквідність	0.4	0	0
Швидка ліквідність	0.1	5	0,5
Забезпеченість власними коштами	0.25	10	2,5
Співвідношення боргу до капіталу	0.25	10	2,5
Сума по блокам показників			5,5

В загальному за показниками підприємство в підвищеному стані за більшістю показників у підприємства так, як і всього агробізнесу є чи малі проблеми. Через не можливість продажу сировини, заборону на експорт в європейські країни та навіть транзит через них, більшість агропідприємств можуть бути на межі банкрутства. В даний важкий відрізок часу через війну, сировина агропідприємств на території України, має неприпустимо низьку вартість адже більшість напрацьованих шляхів збуту були знищені або їхнє користування унеможливлене.

## 2.2 Організація та планування внутрішнього контролю

В вересні 2022 року в ПрАТ «Сад України» з ініціативи власника підприємства була проведена внутрішня перевірка фінансово-господарської діяльності. Одним з напрямів перевірки була перевірка доходів від операційної діяльності. Методика перевірки була наступною.

Перевірка доходів від операційної діяльності підприємства ПрАТ «Сад України» проводилась за такою послідовністю робіт:

1. перевірка тотожності показників бухгалтерської звітності і реєстрів бухгалтерського обліку фінансових результатів від реалізації товарів;
2. встановлення правильності оформлення первинних документів;
3. перевірка правильності визнання доходів за видами діяльності та віднесення їх на відповідні рахунки бухгалтерського обліку;
4. вивчення організації обліку доходів від операційної діяльності підприємства;
5. визначення правильності обліку результату основної діяльності.

Системою внутрішнього контролю було здійснено перевірку дотримання політики в ПрАТ «Сад України» щодо надання кредитів покупцям, процедур доставки та ціноутворення при виконанні щоденних операцій. Перевірка проводилась шляхом порівняння фактичних цін по різних видах товарів, умов оплати транспортних витрат або доставки, вказаних в рахунках, з даними відповідних документів, затверджених керівництвом. Фактичні ціни та умови доставки, що одержуються з рахунків-фактур або товарно-транспортних накладних, можна порівняти із затвердженими прайс-листами, номенклатурою цін, іншими документами, які визначають порядок та умови реалізації.

Якщо ціни продажу або умови продажу продукції визначаються індивідуально для кожного замовника, то необхідно впевнитися в тому, що вони були належним чином санкціоновані уповноваженою на це особою підприємства (наприклад, начальником відділу продажу). У випадку, якщо продаж базується на



виконанні деяких крупних договорів, сума та опис фактично доставлених товарів або наданих послуг повинні бути пов'язані з умовами таких угод.

Також перевіряли наявності необхідних дозволів ПрАТ «Сад України» на здійснення операцій з продажу, а також перевіряли правильності відображення всіх реально здійснених операцій з продажу на рахунках бухгалтерського обліку. При цьому враховується можливість виникнення наступних помилок:

- дані по реально здійснених операціях не відображені в обліку;
- на рахунках відображено фіктивні операції.

Подібні помилки можуть відповідно призводити до заниження або завищення вартості активів та сум продажу. Перевірка повноти та достовірності відображення сум продажу та реалізації на рахунках бухгалтерського обліку може бути частиною перевірки ефективності системи внутрішнього контролю.

При перевірці достовірності відображення доходів операційної діяльності в ПрАТ «Сад України» вибірково порівнювались ряд записів в регістрах обліку з даними первинних документів (коносаментів, товарно-транспортних накладних тощо), а також з документами, що засвідчують приймання відвантажених товарів, для підтвердження того, що товари були дійсно відвантажені, і право власності на них перейшло від виконавця до замовника (покупця).

Перевірка повноти обліку доходів від операційної діяльності ПрАТ «Сад України» проводилась шляхом вибіркової перевірки товарно-транспортних накладних (чи документів, що їх замінюють) відділу продажу з рахунками-фактурами і даними бухгалтерського обліку. При проведенні такої перевірки аудитор повинен бути впевненим, що всі товарно-транспортні накладні зібрані і належним чином зберігаються у відділі продажу, що встановлюється шляхом аналізу порядкової нумерації таких документів.

При перевірці своєчасності обліку доходів від реалізації порівнюють дати, зазначені в товарно-транспортних накладних, з датами відповідних рахунків-фактур, датами записів по рахунках обліку реалізації та дебіторської заборгованості. Значні розбіжності в датах можуть свідчити про потенційні проблеми у своєчасності обліку реалізації.

Повнота відображення даних з реалізації (продажу) в реєстрі (обліку розрахунків з покупцями та замовниками) є важливою, оскільки визначає можливість ПрАТ «Сад України» контролювати оплату непогашеної дебіторської заборгованості.

Встановлення повноти відображення даних з реалізації здійснюється в ході перевірки правильності класифікації операцій з продажу, як це описано вище. При перевірці правильності рознесення даних реєстру обліку продажу по рахунках Головної книги необхідно також пересвідчитися, що ці дані належним чином відображено на рахунках обліку дебіторської заборгованості.

Перевірка дебіторської заборгованості в ПрАТ «Сад України» проводилась за послідовністю контрольних процедур. Ця послідовність, складена за результатами попереднього ознайомлення з організацією внутрішнього контролю й обліку зобов'язань на базовому підприємстві, допоможе ефективно виконати контроль [34].

Господарські договори, рахунки-фактури, реєстр виданих і отриманих податкових накладних, акти звірення розрахунків, протоколи про взаємозалік

В багатьох випадках рознесення даних по рахунках обліку дебіторської заборгованості в Головній книзі ґрунтується не на даних реєстру обліку доходів від реалізації, а на даних журналу з обліку дебіторської заборгованості, який включає не тільки відомості про виставлені за період рахунки, але й інформацію про отримані платежі. В цьому випадку, необхідно перевірити, чи відповідає сума виставлених рахунків, зазначена в журналах з обліку дебіторської заборгованості, сумі продажу з реєстру обліку продажу. Крім того, необхідно впевнитися, що дані журналів по рахунках обліку розрахунків з покупцями та замовниками належним чином рознесені по відповідних рахунках Головної книги.

Перевірка реальності дебіторської заборгованості ПрАТ «Сад України» проводилась за допомогою акту звірки. Акт звірки є зручним джерелом інформації з допомогою якого можливо уявити реальний стан взаємних розрахунків на контрольованому підприємстві. Акт звірки розрахунків на базовому підприємстві ПрАТ «Сад України» використовується.

В ході перевірки відображення доходів від операційної діяльності підприємства контролюють правильність визначення і відображення доходів від операційної діяльності підприємства на рахунку 791 «Результат основної діяльності».

Використовуючи прийом арифметичної перевірки документів, відділ внутрішнього контролю у Головній книзі по рахунку 70 перевіряє правильність визначення відповідних показників.

Одним з важливих завдань перевірки обліку фактичного прибутку є встановлення відповідності записів синтетичного та аналітичного обліку чистого доходу (виручки) від реалізації товарів, валового прибутку, результату основної діяльності записам в Головній книзі та формах бухгалтерської звітності.

В ПрАТ «Сад України» розрахунки за реалізовані товари здійснюються через РРО. В такому разі інспектори внутрішнього контролю перевіряють правильність оформлення касових звітів, повноту відображення реалізованих товарів. Це досягається шляхом перевірки даних звіту і відтисків касового апарату, а також шляхом раптової перевірки торговельного підрозділу.

Основним моментом перевірки достовірності облікових і звітних даних щодо реалізованих товарів є ретельний розгляд доданих до виписки банку платіжних документів.

При частковій оплаті перевіряють дані відомості №16 шляхом співставлення загальної суми рахунку-накладної, зареєстрованої в відомості, з відмітками в цій же відомості про оплату і списання. По кожному покупцю ретельно визначають суму попередньої оплати і розрахунки по них.

В ході перевірки досліджувались акти інвентаризації ПрАТ «Сад України» за період, що вивчається, і висновки інвентаризаційної комісії, лабораторні аналізи, які підтверджують якісні зміни товарів на час складання акту, картки складського обліку про рух товарів на складі, акти на списання товарів з інших причин [15].

При здійсненні перевірки система внутрішнього контролю проаналізувала правильність визначення доходів від операційної діяльності підприємства по

кожній номенклатурі, а також відображення їх в регістрах бухгалтерського обліку і в звітних даних ф. №2 річної і квартальної звітності.

Перевірка правильності та повноти відображення в обліку та звітності операцій з продажу товарів. В ході перевірки інспектором вирішуються наступні питання:

- наявність і аналіз матеріалів інвентаризації заборгованості покупців за реалізовані товари;
- документальне обґрунтування та законність утворення заборгованості, реальність її погашення;
- виявлення сумнівних розрахунків за незатребуваної заборгованості;
- наявність та правильність оформлення договорів і первинних документів на реалізовані товари;
- відповідність даних первинних документів договорам і обліковим регістрам;
- повнота та правильність відображення розрахунків з покупцями та замовниками на рахунках бухгалтерського обліку, в облікових регістрах;
- обґрунтованість та правильність відображення на рахунках бухгалтерського обліку одержаних авансів при попередній оплаті;
- своєчасність розрахунків покупців та замовників за реалізовані товари;
- повнота й правильність оприбуткування готівки за реалізовані товари;
- своєчасність виставлення рахунків покупцям та замовникам;
- перевірка дотримання порядку списання дебіторської заборгованості покупців та замовників.

При значній чисельності покупців, замовників та різних форм платежів і розрахунків за реалізовані товари в процесі перевірки суттєво зростають ризики, що необхідно вчасно враховувати при визначенні обсягу вибірки в циклі продажу.

Оцінку стану бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних з продажем і отриманням доходу (виручки), дають за формами продажу і видами розрахунків з покупцями та замовниками. Безпосередню перевірку розпочинають зі встановлення відповідності даних Головної книги, регістрів синтетичного і

аналітичного обліку за рахунками 70 «Доходи від реалізації», 361 «Розрахунок з вітчизняними покупцями», 28 «Товари».

Таким чином, можна зробити висновок, що в ході проведення контролю доходів від операційної діяльності підприємства в ПрАТ «Сад України» застосовують наступні методичні прийоми-розрахунково-аналітичні, економічний аналіз та аналітичні розрахунки; документальні:

- за формою: встановлюють дотримання нормативно-правових актів при відображенні операцій по реалізації товарів у первинних документах, облікових регістрах. Для встановлення юридичної сили первинного документу перевіряють наявність відповідних реквізитів: найменування документу та його коду; дати складання; зміст господарської операції; вимірників господарської операції (у кількісному і вартісному виконанні). Перевіряють справжність підписів, наявність штампів і печаток;
- за змістом: відповідність характеру відображеній у ньому господарській операції, обґрунтованість цін, застосування кількісних вимірників, тощо;
- зустрічна перевірка документів.

Стадія узагальнення та реалізації результатів аудиту доходів від операційної діяльності підприємства включає такі методи:

- 1)документування результатів проміжного аудиту доходів від операційної діяльності підприємства в спеціальному реєстрі;
- 2)аналітичне групування недоліків за винними особами;
- 3)економічна оцінка недоліків та заходи до їх профілактики: встановлюють, який розмір збитку для підприємства приніс той чи інший факт встановленого недоліку;
- 4)прийняття рішень щодо відшкодування завданих збитків підприємству, а також недопустимості їх повторення в майбутньому.

Отже, в процесі внутрішньої перевірки, яка проводилась у вересні 2022 року, не було виявлено значних порушень, що впливають на відображення доходів від операційної діяльності, а також фінансового результату у фінансовій звітності підприємства [2].

## РОЗДІЛ 3

### НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ ВІД ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

#### 3.1. Шляхи удосконалення методики аналізу та управління доходами

Дослідження методики аналізу доходів основної діяльності ПрАТ «Сад України» показує, що аналіз частково проводиться на підприємстві, що негативно впливає на фінансово-економічні показники його діяльності. Основною причиною такої ситуації є недосконалість системи управління доходами підприємства. Далі буде наведено рекомендовані етапи управління доходами в табл. 3.1.

Таблиця 3.1– Рекомендовані етапи управління доходами

Етапи управління	Суть етапів управління
Планування доходів	Створюється план доходів, встановлюються фінансові цілі, а також прогнозуються обсяги продажів, попит і ціни.
Організація отримання доходів	Забезпечення виконання фінансових зобов'язань контрагентами для ефективного здійснення діяльності
Аналіз доходів	Ретельний аналіз фактичних грошових надходжень
Контроль доходів	Перевірка виконання плану надходжень за обсягом доходів
Розподіл отриманого доходу	Сплата податків, інвестиції у розвиток, покращення матеріально-технічного становища
Оптимізація доходів	Створення резервних бюджетів, оптимізація оподаткування

Прибуток від основної діяльності, як правило, найбільше залежить від наступних двох ключових показників:

- обсяг реалізованої продукції;
- собівартість;

Товарообіг компанії визначається кількістю реалізованої продукції, ціною закупівлі та ціною продажу. Виходячи з цього, ми пропонуємо основні методи збільшення доходів. Далі будуть розглянуті методи.

Першим методом є нарощення темпів обсягу реалізації продукції. Пропонуємо такі шляхи виконання методу, як:

- збільшення видів продукції для реалізації;

- розширення бази збуту;
- збільшення бюджетування маркетингових відрахувань;
- зменшення собівартості продукції.

Наступний метод зменшення витрат на сировину без втрати обсягів.

Шляхи виконання:

- масова закупівля сировини при наявності знижки у постачальника;
- використання комплексних добрив;
- оптимізація логістики;
- самостійне виготовлення сировини.

Заключний метод перегляд цінової політики готової продукції з метою максимізації прибутку.

Шляхи виконання:

- адаптивне формування ціни;
- аналіз ринку збуту.

Для зниження витрат і збільшення доходів ПрАТ «Сад України» необхідно дотримуватись економії на всіх етапах господарської діяльності. Економія виражається в зниженні споживання матеріальних ресурсів на одиницю продукції, експлуатаційних, адміністративних та інших непродуктивних витрат. Вона також має полягати у використанні нового обладнання, що дає змогу знизити собівартість продукції та збільшити виручку. Використовуючи заявлені етапи управління доходами та методами збільшення прибутків можна покращити фінансово-економічне становище підприємства. Але через не стабільну ситуацію на ПрАТ «Сад України» пропонуємо наступні методи удосконалення фінансового аналізу. Методи відібрані саме для потреб теперішнього становища.

Перший метод це сценарне моделювання розвитку подій і його впливу на фінансовий стан компанії. За допомогою методу розробляється набір потенційних сценаріїв майбутнього розвитку з урахуванням змін як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі. Основними сценаріями є:

- базовий (найбільш ймовірний) сценарій;

- оптимістичний сценарій - за умови сприятливого економічного середовища;
- песимістичний сценарій - за несприятливих умов.

Аналізуючи отримані результати, можна враховувати різні сценарії, щоб більш обґрунтовано прогнозувати фінансовий стан компанії, оцінювати потенційні ризики і можливості та приймати більш ефективні.

Наступним методом є розширення фінансових показників та коефіцієнтів для кращого розуміння фінансового стану ПрАТ «Сад України». Сам метод дозволить по-перше детальніше аналізувати основні економічні показники розраховуючи різні коефіцієнти термінової ліквідності, абсолютної ліквідності та поточної. По-друге розширити оцінку фінансової стійкості допоміжними показниками структури капіталу. По-третє правильно розділити рентабельність за видами діяльності.

І останній метод це - порівняння фінансових показників з конкурентами, що дозволять зрозуміти ситуацію на ринку. За основу береться співставлення таких показників, як ліквідність, рентабельність та структура капіталу. Це дає уявлення про становище конкурентів, та можливість виявлення недоліків та показує можливості для змін в кращу сторону.

Завдяки комплексному використанню методів покращення фінансового аналізу та методів збільшення доходів можливо покращити стан ПрАТ «Сад України» та вивести його на кращий рівень фінансових показників.

### 3.2 Удосконалення організації внутрішнього контролю доходів основного виду діяльності підприємства

Важливо визнати, що метою підприємства не повинно бути створення системи доходів, яка б усунула помилки, відхилення чи інші проблеми, натомість метою має бути створення системи, яка швидко виявляла б і усувала ці проблеми, таким чином підвищення ефективності. Мета створення внутрішнього контролю



досягається за допомогою послідовних кроків методів і прийомів, які формують його методологію.

Щоб управління доходами було ефективним і результативним, необхідно чітко визначити основні завдання. Це включає склад об'єктів управління доходами, періодичність управління доходами, призначення персоналу та підготовку результатів. Основні завдання управління доходами можна схематично зображено на рис. 3.1.



Рисунок 3.1 –План проведення внутрішнього контролю над прибутками на підприємстві

Важливо зауважити, що на кожному етапі необхідно виконати поточні завдання перед переходом до наступного. Розробити методичний підхід до організації контролю над доходами від основної діяльності, яка розглядається як послідовний процес, дозволяє покращити його реалізацію шляхом роз'яснення процедур внутрішнього контролю доходів, що є характерними для цих процесів.

Це сприяє зменшенню непродуктивних втрат та підвищенню ефективності підприємства.

При організації внутрішнього контролю над доходами від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності також слід враховувати обсяги діяльності (наприклад, розмір підприємства може варіюватися від мікропідприємства до великого підприємства) та організаційно-правову форму підприємства (наприклад, товариство, т.д.). Стратегічні рішення зазвичай приймаються власником підприємства, керівником (директором) чи радою директорів або акціонерами, в залежності від визначень у Статуті.

Рекомендовано у підприємстві розробити письмовий план управлінських заходів, який слід зафіксувати у відповідному документі, будь то на паперових чи електронних носіях. Схематично можна відобразити це планування наступним чином в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Планування внутрішнього контролю

Періоди планування	Частка, %
Щорічні	60
Короткострокові, до 1 року	37
Раз два роки	1
Більше ніж два роки	1
Відсутність планів	1

Цей документ має отримати затвердження від керівника підприємства. Його важливо ознайомити членів персоналу, які відповідають за внутрішній контроль, і зробити відповідний запис про їх ознайомлення. Для забезпечення чіткого розуміння з боку персоналу керівник повинен організувати постійні навчання, які включають пояснення з контролю за доходами підприємства.

За потреби власник відправляє працівників на підвищення кваліфікації. Інспектори виконують свою роботу відповідно до заздалегідь спланованої програми та повинні розуміти, що саме цікавить власника. Це може включати отримання результатів щодо ефективності прийнятих рішень, аналіз впливу договірних відносин, які можуть впливати на обсяг доходів, та визначення шляхів усунення виявлених недоліків.

Існує ще один спосіб контролю доходів підприємства, а саме ко-сорсинг, що передбачає власний контроль, залучаючи зовнішнього інспектора. Тому можна зробити висновок, що кожна кожне підприємство приймає рішення самостійно., як здійснювати внутрішній контроль. Існують три можливі способи розв'язання цього питання: Перший варіант передбачає створення власної служби внутрішнього контролю. Цей підхід має свої переваги, такі як: співробітники підприємства обізнані з його внутрішньою структурою та особливостями галузі бізнесу. У цьому випадку контролюючі завдання виконують працівники компанії, а їхні професійні навички та досвід залишаються в компанії і можуть бути використані в майбутньому. Керівництво підприємства може залучати внутрішніх контролерів у будь-який момент для виконання завдань.

Інший метод створення внутрішньої системи контролю полягає в використанні аутсорсингу, що означає делегування функцій внутрішнього контролю повністю або частково зовнішньому консультантові або спеціалізованій компанії.

У кінці кінців, третій метод - ко-сорсинг, передбачає утворення власної служби внутрішнього контролю всередині підприємства, з можливістю, за необхідності, залучення зовнішнього консультанта або експертів зі спеціалізованої компанії. Використання аутсорсингу та ко-сорсингу може призвести до потенційних переваг.

Отже, для вдосконалення внутрішнього контролю на підприємстві доцільно реалізувати комплекс системних заходів. По-перше, на основі оцінки ризиків бізнес-процесу чітко визначаються основні цілі контролю. По-друге, скласти письмовий план контрольних процедур із зазначенням методів, відповідальних осіб та термінів проведення. По-третє, підвищити кваліфікацію інспекторів шляхом спеціального навчання та тренінгів. По-четверте, задіяти механізми ко-сорсингу та аутсорсингу – залучення зовнішніх консультантів для проведення окремих видів аудиту чи моніторингу. Зазначені заходи сприятимуть більш ефективному та якісному здійсненню внутрішнього контролю, що дозволить мінімізувати ризики та підвищити фінансову стійкість компанії.

## ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Основою роботи є дослідження та сукупність організаційних, методичних, технічних прийомів внутрішнього контролю та фінансового аналізу доходів від основної діяльності ПрАТ «Сад України».

Роботу здійснено на основі діяльності ПрАТ «Сад України». Особливу увагу виділено внутрішньому контролю та фінансовому аналізу доходів від основної діяльності які є складовою успішного функціонування підприємства. При дослідженні проблеми склали основні пункти характерні внутрішньому контролю.

- внутрішній контроль допомагає виявити та усунути можливі ризики та неточності у фінансовій звітності;
- для забезпечення достовірності фінансової інформації важливо систематично аналізувати витрати та прибутки;
- фінансовий аналіз доходів від основних видів діяльності дозволяє виявити ефективність управління ресурсами. це включає в себе аналіз доходів, витрат і фінансових результатів. використання аналітичних інструментів дозволяє приймати обґрунтовані рішення для підвищення прибутковості вашого бізнесу.

Проведення аналізу фінансової звітності підприємства ПрАТ «Сад України» за 5 років діяльності. Аналіз виступає основою внутрішнього контролю та фінансового стану підприємства. За аналізом 5 років було сформовано висновок про стан підприємства, одним із показників якого є рентабельність.

Здійснена систематизація сторони внутрішнього обліку доходів від основної діяльності підприємства як оцінка інформаційного забезпечення аналізу доходів. Згідно якій організаційний стан обліку доходів від основної діяльності підприємства залежить не тільки від точного і повного документування, а й від своєчасного одержання найбільш достовірної інформації про дохід та його своєчасного відображення на рахунках обліку доходу та результатів діяльності. Процес документування є однією з найскладніших і найважливіших ділянок обліку доходу у ПрАТ «Сад України» використовуються автоматизовані формати обліку,

поєднані з журналами-ордерною. Такі автоматизовані формати обліку не тільки прискорюють опрацювання облікової інформації, а й забезпечують точне і достовірне відображення доходу від основної діяльності та відображення фінансових результатів діяльності компанії.

Результати дослідження підтверджують важливість впровадження системи внутрішнього контролю для ефективного моніторингу та контролю доходів від основної діяльності організації. Виявлено, що використання чітких методичних підходів у фінансовому аналізі дозволяє точніше визначати джерела доходів та їхні фінансові впливи на діяльність підприємства. В дослідженні було встановлено, що застосування спеціалізованих програмних засобів дозволяє автоматизувати процес фінансового аналізу доходів, що сприяє швидкому збору та обробці даних.

Були сформовані наступні пропозиції для удосконалення внутрішнього контролю та аналізу доходів від основної діяльності.

Оптимізувати систему внутрішнього контролю для цього необхідно провести подальше дослідження для знаходження оптимальних методів вдосконалення системи внутрішнього контролю з метою забезпечення максимальної ефективності в моніторингу доходів від основної діяльності.

Проаналізували ризики та розробити стратегій мінімізації, необхідно провести аналіз потенційних ризиків, що можуть вплинути на доходи від основної діяльності, та розробити стратегії для зменшення їхнього впливу.

Інтегрування передових технологій, важливо дослідити можливості використання аналізу даних та інших новітніх технологій для покращення процесів фінансового аналізу доходів.

Цей комплекс організаційних, методичних та технічних підходів внутрішнього контролю та фінансового аналізу доходів може сприяти покращенню управління фінансами та забезпечити стабільність доходів від основної діяльності організації.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства. *Освітній проект «На Урок» для вчителів*. URL: <https://naurok.com.ua/plan-konspekt-provedennya-vidkritogo-praktichnogo-zanyattya-na-temu-analiz-finansovih-rezultativ-diynalnosti-pidpriemstva-59304.html???history=10&pfid=1&sample=27&ref=1> (дата звернення: 15.11.2023).
2. Аудиторська перевірка фінансової звітності підприємства. *Коллекция Otherreferats*. URL: [https://otherreferats.allbest.ru/audit/00120855\\_0.html???history=15&pfid=1&sample=26&ref=1](https://otherreferats.allbest.ru/audit/00120855_0.html???history=15&pfid=1&sample=26&ref=1) (дата звернення: 15.11.2023).
3. Берест М. М. Фінансовий аналіз. *Repository Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics: Главная страница*. URL: [http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18549/1/2017-Берест\\_М\\_М.PDF](http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/18549/1/2017-Берест_М_М.PDF) (дата звернення: 15.11.2023).
4. Бутинець Т. А. Тіньова економіка і бухгалтерський облік. *Економіка. фінанси. право*. 2017. Т. 7, № 51. С. 51–52.
5. Великий Ю. В. Етапи внутрішнього аудиту на підприємстві. *Агросвіт*. 2017. № 7, С. 28–31.
6. Венгерук Н. П. Комп'ютерний аудит: вимоги часу. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес»*. 2012. Вип. 169, ч. 2. С. 76–79.
7. Гавриличенко Є. Методичні засади проведення внутрішнього аудиту матеріально-виробничих запасів підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-43>.
8. Гогу Д. А. Проблематика внутрішнього контролю та фінансового аналізу в Україні. XI Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференції «Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю», 23 берез. 2023 р. Вінниця: ВТЕІ ДТЕУ. Ч. II. 2023. С. 424–430.
9. Гогу Д. А. Роль автоматизації внутрішнього обліку та контролю витрат

у забезпеченні ефективного бізнесу. XII Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих». Вінниця, ВТЕІ ДТЕУ, 2023. Вип.169 С.125–133.

10. Гуменюк О. О. Особливості проведення аналізу фінансового стану підприємства. *Інноваційна економіка*. 2016. № 7/8 (64). С. 147–152.

11. Дзюбенко О. М. Властивості фінансового потенціалу як об'єкта економічного аналізу. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. Вип. 3 (38). С. 43–54.

12. Директива 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності, що вносить зміни до Директив Ради 78/660/ЄЕС та 83/349/ЄЕС і припиняє дію Директиви Ради 84/253/ЄЕС : Директива Європ. Союзу від 17.05.2006 р. № 2006/43/ЄС. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_844#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_844#Text) (дата звернення: 16.11.2023).

13. Донських М. Бєдзай О. В. Суть фінансового аналізу, його місце та роль в системі управління підприємством. *Education and Science*. URL: [http://www.rusnauka.com/16\\_ADEN\\_2010/Economics/68566.doc.htm???history=2&amp;pfid=1&amp;sample=24&amp;ref=1](http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/68566.doc.htm???history=2&amp;pfid=1&amp;sample=24&amp;ref=1) (дата звернення: 22.11.2023).

14. Запланований ризик. *Vuzlit*. URL: [https://vuzlit.com/80911/zaplanovaniy\\_auditorskiy\\_rizik???history=14&amp;pfid=1&amp;sample=6&amp;ref=1](https://vuzlit.com/80911/zaplanovaniy_auditorskiy_rizik???history=14&amp;pfid=1&amp;sample=6&amp;ref=1) (дата звернення: 15.11.2023).

15. Звіт про фінансові результати. Форма №2. «Дебет-Кредит» - *Форми та бланки звітності*. URL: <https://blank.dtkr.ua/blank/46> (дата звернення: 15.11.2023).

16. Івашко Л. Ю. Внутрішній аудит. *Фінансовий контроль*. 2006. № 5. С. 50–55.

17. Каменська Т. Ризик-орієнтований характер сучасного внутрішнього аудиту. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2010. № 6. С. 49–53.

18. Каменська Т. О. Внутрішній аудит: виникнення та розвиток. *Статистика України*. 2015. № 4 (71). С. 60–68.

19. Кінащук Л. Л. Аудиторська діяльність в системі фінансового контро-

лю: організаційно-правові засади. Київ : Акад. муніцип. упр., 2015. 388 с.

20. Копчикова І. Внутрішній контроль у системі управління товарними втратами. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія. Економічні науки*. 2018. № 5 (100), ювіл. С. 130–142.

21. Котляр М. Л. Методи та прийоми аналізу фінансового стану підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. № 5 (84). С. 57–61.

22. Латковська Т., Сідор М., Койчева О. Фінансовий контроль. Нац. ун-т «Од. юрид. акад.», 2019. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.12149> (дата звернення: 16.11.2023).

23. Малій О. Г. Роль фінансового аналізу в підготовці висококваліфікованих фахівців. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. Економічні науки*. 2016. Вип. 171. С. 135–141.

24. Мелень О. В., Вовк І. В. Актуальні питання дослідження доходів та фінансових результатів діяльності підприємства : thesis. 2013. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/23625> (дата звернення: 16.11.2023).

25. Методологічні аспекти обліку виручки МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» / С. Михайловина та ін. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2023. № 5(35). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-5\(35\)-428-443](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-5(35)-428-443) (дата звернення: 16.11.2023).

26. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід». *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/929\\_025???history=6&pfid=1&sample=17&ref=2#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/929_025???history=6&pfid=1&sample=17&ref=2#Text) (дата звернення: 15.11.2023).

27. Мних Є.В. Економічний аналіз. *Бібліотека українських підручників*. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/17537-71-zmst-zavdannya-djerele-nformats-analzu-fnansovih-rezultatv-dyalnost-subktv-gospodaryuvannya.html???history=7&pfid=1&sample=0&ref=1> (дата звернення: 15.11.2023).



28. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/70486/12-Zlupko.pdf?sequence=1> (дата звернення: 15.11.2023).
29. Назаренко С. П., Безверхий К. В., Назарова К. О. Концептуальні основи сценарного аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання. *Investytsiyni praktyka ta dosvid*. 2023. № 4. С. 84–89. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.4.84> (дата звернення: 16.11.2023).
30. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 15.11.2023).
31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 23.11.2023).
32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 22 «Вплив інфляції»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.02.2002 р. № 147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0269-02#Text> (дата звернення: 16.11.2023).
33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 24 «Прибуток на акцію»: Наказ Міністерства фінансів України від 16.07.2001 р. № 344 : станом на 17 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0647-01#Text> (дата звернення: 16.11.2023).
34. Онищенко В., Марінова В. Внутрішній контроль як фактор ефективності інформаційної системи бухгалтерського обліку. *Economy and society*. 2022. № 40. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-60> (дата звернення: 16.11.2023).
35. Оптимізація у виробництві: як знизити виробничу собівартість. *iFactor*. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2020/march/issue-22/article-107543.html-???history=9&pfid=1&sample=6&ref=0> (дата звернення: 22.11.2023).
36. Отенко І. П. Азаренков Г. Ф. Іващенко Г. А. Фінансовий аналіз : Посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.

37. Отенко І. П. Азаренков Г. Ф. Іващенко Г. А. Предмет, об'єкти та основні завдання фінансового аналізу. *StudFiles*. URL: <https://studfile.net/preview/10067058/page:2/> (дата звернення: 15.11.2023).
38. Порядок відображення результатів від реалізації продукції, робіт, послуг на експорт. *Vuzlit*. URL: [https://vuzlit.com/606944/poryadok-vidobrazhennya\\_rezultativ\\_realizatsiyi\\_produktsiyi\\_robit\\_poslug\\_eksport???history=13&amp;pfid=1&amp;sample=6&amp;ref=0](https://vuzlit.com/606944/poryadok-vidobrazhennya_rezultativ_realizatsiyi_produktsiyi_robit_poslug_eksport???history=13&amp;pfid=1&amp;sample=6&amp;ref=0) (дата звернення: 15.11.2023).
39. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV : станом на 10 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 16.11.2023).
40. Прокопчук Л. М. Вплив внутрішнього аудиту на фінансові показники корпорації. *Podilian bulletin agriculture engineering economics*. 2023. № 34. С. 129–136. URL: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2021-1-14> (дата звернення: 16.11.2023).
41. Рибаківа Л. Внутрішній контроль: огляд теоретичних засад та методики. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 2. С. 37–45.
42. Рибчак Д. М. Фінансові результати в системі обліку, аудиту і аналізу: вітчизняний і міжнародний підхід (на прикладі ТОВ «Бейкер Тіллі Україна») : thesis. 2017. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/6600> (дата звернення: 16.11.2023).
43. Риндіна А. В. Методологія аналізу конкурентоздатності та фінансового стану фірми. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*. 2002. Вип. 21/24. С. 279–281.
44. Савченко В., Кононенко Л., Назарова Г. Використання методів фінансового аналізу при виконанні аудиторських процедур. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-38> (дата звернення: 16.11.2023).
45. Сметанко О. В. Розвиток методології внутрішнього аудиту. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 4 (166). С. 389–398.

46. Сокольська Р. Б. Аналіз фінансової звітності. *Український державний університет науки і технологій : Інститут промислових та бізнес технологій : Головна* .: URL: [https://nmetau.edu.ua/file/fin-analiz\\_lbr\\_navch-posibnik\\_rbr\\_ch1-2015.pdf](https://nmetau.edu.ua/file/fin-analiz_lbr_navch-posibnik_rbr_ch1-2015.pdf) (дата звернення: 15.11.2023).
47. Сук П. Обчислення розподілу витрат майбутніх періодів за оберненим методом на основі доходів від звичайної діяльності. *Grail of science*. 2023. № 29. С. 52–58. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.07.07.2023.007>.
48. Федорук А. П. Становлення і розвиток внутрішнього аудиту в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 7, квіт. С. 136–140.
49. Харченко Н. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством. *Система електронного забезпечення навчання ЗНУ*. URL: [https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/576965/mod\\_resource/content/0/БОУП\\_1.pdf](https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/576965/mod_resource/content/0/БОУП_1.pdf) (дата звернення: 15.11.2023).
50. Христюк Д. П. Аналіз фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств. *Поточний випуск*. URL: <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/120.pdf???history=8&pfid=1&sample=51&ref=0> (дата звернення: 15.11.2023).
51. Чехович В. В., Бунда О. М. Аналіз доходів підприємства : thesis. 2021. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/18803> (дата звернення: 16.11.2023).
52. Яцишин Н. Методика аналізу фінансового стану підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 10, ч. 4. С. 439–445.
53. *DSpace at West Ukrainian National University: Головна сторінка*. URL: [http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/16477/1/Облікова%20політика\\_формування%20та%20контроль.pdf???history=5&pfid=1&sample=39&ref=2](http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/16477/1/Облікова%20політика_формування%20та%20контроль.pdf???history=5&pfid=1&sample=39&ref=2) (дата звернення: 15.11.2023).
54. Semenets A. Внутрішній контроль та система внутрішнього контролю в контексті міжнародного бізнесу: формалізація дефініцій. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2021. № 1 (9). С. 386–397. URL: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2021-01-386-397> (дата звернення: